

Kajaanin yliopistokeskus
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Lahden yliopistokeskus
Mikkelin yliopistokeskus
Porin yliopistokeskus
Seinäjoen yliopistokeskus

Lausunto 3.9.2018

**Opetus- ja kulttuuriministeriö /
kirjaamo**

Viite: Lausuntopyyntö 10.7.2018 OKM/35/010/2018

Kajaanin, Kokkolan, Lahden, Mikkelin, Porin ja Seinäjoen yliopistokeskukset kiittävät lausuntopyynnöstä koskien luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta. Yliopistokeskukset ja niissä toimivat yliopistojen yksiköt ovat osa yliopistojen toimintaa ja ne toteuttavat yliopistolaissa määriteltyjä tehtäviä. Keskukset ovat monitieteellisiä ja -taiteellisia organisaatioita, joilla on oma profiilinsa ja omia erityistehtäviänsä. Yliopistokeskukset antavat tässä yhteisen lausunnon.

Lakiesitysten yleisperustelussa tuodaan esille korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio, jonka toteutuminen edellyttää korkeakoulutuksen entistä suurempaa avoimuutta ja joustavuutta, opiskelijoiden entistä sujuvampaa siirtymistä korkeakouluopintoihin sekä jatkuvan oppimisen tarpeisiin kehitetyn koulutustarjonnan lisäämistä ja monipuolistamista. Käytännössä korkeakoulujen toimintamahdollisuuksia tulee lisätä. Tätä taustaa vasten lakimuutokset ovat perusteltuja. Huoli kuitenkin jää, ovatko toimenpiteet riittäviä ja miten toimenpiteet resursoidaan.

Luonnoksessa ehdotetaan yliopistolaissa mainittujen yliopistojen tehtävien täydentämistä. Nykyisen yliopistolain 2. pykälässä mainittuun tehtävään edistää elinikäistä oppimista lisätään velvoite tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen. Täydennys on looginen. Työelämän nopeasti muuttuessa alan vaihtajille ja osaamisen täydentäjille tarvitaan kattavampia koulutusmahdollisuuksia. Pitkäkestoisia täydennyskoulutusmahdollisuuksia on vähän. Jos niitä on, ne ovat usein kalliita. Aikuisopiskelijan kannattaa, monessa tapauksessa, hakea normaaliin tutkintokoulutukseen. Jatkuvan oppimisen palvelujen kehittäminen on avainroolissa myös silloin kun varataan koulutuspaikkoja opiskelijoille, joilla ei ole aikaisempaa tutkintoa eli uusille ylioppilaille.

Jatkuvan koulutuksen mahdollisuuksien tarjoaminen liittyy laajemminkin yliopistojen tulosohjaukseen ja tavoitteiden kokonaisuuteen. Uusien mahdollisuuksien tarjoaminen lisää työtä ja edellyttää myös uudenlaista osaamista. Osa uusien oppimismahdollisuuksien tarjoamisesta on liiketaloudellisesti kannattavaa, kuitenkin vain osa. Tarvitaan eri tulostavoitteiden tarkastelua jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien näkökulmasta. Käytännössä tarvitaan myös taloudellisia kannustimia yliopistoille ottaa työelämästä opiskelijoita, jotka suorittavat opintoja vähemmän tai hitaammin kuin päätoimiset opiskelijat jne.

Mahdollisuus myydä tutkinnon osia täydennyskoulutuksena lisää tarjontaa ja vahvistaa koulutuksen kiinnostavuutta. Kiinnostus tutkinnon osiin vaihtelee todennäköisesti toimialoittain. Yhteiskunnallisesti ongelmallinen asia on, että kaikki työnantajat eivät pysty ostamaan täydennyskoulutusta henkilöstölleen.

Tällöin on vaara, että kasvaa entisestään kuilu aktiivisten työpaikkojen ja niiden työyhteisöjen välillä, joilla olisi erityisesti tarvetta päivittää osaamista. Kuilu saattaa kasvaa myös suomalaisten talousalueiden välillä.

Tilaukoulutusten hyödyntämismahdollisuuksien laajentaminen jatkuvan oppimisen palvelujen järjestämisessä on myönteinen asia. Niiden toteuttaminen vaatii koulutuksen tilaajalta huomattavaa taloudellista sijoitusta. Myöskään se ei saisi lisätä yksilöiden, työyhteisöjen ja alueiden eriarvoista asemaa koulutusmarkkinoilla. Jos mahdollisuudet kasaantuvat, tulisi selvittää miten niitä tasataan.

Alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen tavoitteelliseen suorittamisaikaan ehdotetaan väljennyksiä. Ne koskevat erityisesti vieraskielistä tai muuten kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävää tutkintoon johtavaa koulutusta. Tavoitteellinen suoritus aika voi olla kahden lukuvuoden sijasta yksi tai puolitoista lukuvuotta. Vaihteluvälistä tulee iso. Voidaanko tällöin taata osaamistavoitteiden täyttyminen sekä selkeä erilaisuus ylempien ammattikorkeakoulututkintojen kanssa?

Erillisvalintojen laajentaminen koskemaan myös yhteishaussa täyttämättä jääneitä opiskelupaikkoja on perusteltu muutos. Se tehostaa opiskelijavalintaa. Samaa tavoitetta tukee joustavuuden lisääminen siirto-opiskelijoiden valinnassa. Erillisvalinta edellyttää, että 1) on hakijoita, joilla on riittävät valmiudet opintoihin ja 2) ettei se kuormita opintohallintoa ja opetushenkilöstöä.

Useassa kohdassa lakimuutosten yleisperusteluja viitataan taloudellisten resurssien rajallisuuteen. Koulutuspalvelujen myynti on ja tulee olemaan osa resurssien hankintaa. Käytännössä kuitenkin vain osa jatkuvan koulutuksen mahdollisuuksien laajentamisesta voi toteutua niin, että toiminta täyttää liiketaloudelliset kannattavuuskriteerit. Yksilöiden, yhteisöjen ja erilaisten talousalueiden tasa-arvoisten mahdollisuuksien näkökulmasta tarvitaan myös strategiseen kumppanuuteen perustuvia yhteistyörakenteita muiden julkisten ja yksityisten yhteisöjen kanssa. Myös niillä voidaan laajentaa koulutuksen ja tutkimuksen resurssipohjaa ja samalla huomioida erilaiset opiskelijat.

Eri toimijoiden välisen vuorovaikutuksen sekä yhteistyöverkostojen rakentamisessa, joustavien opintopolkujen tarjoamisessa sekä työn ja opiskelun yhteensovittamisessa suomalaiset yliopistokeskukset ovat kansainvälisestikin edelläkävijöitä.

Kajaanin yliopistokeskus
johtaja Vesa Virtanen

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
johtaja Tanja Risikko

Lahden yliopistokeskus
pääsihteeri Senja Jouttimäki

Mikkelin yliopistokeskus
pääsihteeri Matti Malinen

Porin yliopistokeskus
johtaja Tarmo Lipping

Seinäjoen yliopistokeskus
tutkimusjohtaja Juha Alarinta

Lisätietoja lausunnosta antaa tarvittaessa yliopistokeskusten yhteistyöfoorumin vuoden 2018 koordinaattori tutkimusjohtaja Juha Alarinta, juha.alarinta@uta.fi, Seinäjoen yliopistokeskus p. 050-5345005